CODI ÈTIC DE LES ASSOCIACIONS VEÏNALS

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ
Definint una associació veïnal
Què són els valors? Moral i ètica

LLIBRE PRIMER ELS VALORS
VALORS DE L'ASSOCIACIÓ
1. Comunitat
2. Democràcia
3. Feminisme
4. Lideratge
5. Territorialitat

VALORS DE LES PERSONES MEMBRES
1. Altruisme
2. Compromís
3. Confiança
4. Democràcia
5. Integritat

VALORS DE LES RELACIONS DE L'ASSOCIACIÓ
AMB ALTRES ASSOCIACIONS
1. Confluència
2. Lleialtat
3. Respecte i reconeixement mutu

AMB LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES
1. Acció col·lectiva
2. Col·laboració
3. Reivindicació
4. Respecte

AMB MITJANS DE COMUNICACIÓ I XARXES SOCIALS
1. Acció col·lectiva
2. Claredat dels missatges
3. Col·laboració
4. Veracitat

VALORS DE L'ORGANITZAZCIÓ I LA GOVERNANÇA
1. Absència d'ànim de lucre
2. Comunitari
3. Democràcia
4. Inclusivitat
5. Lideratge compartit

INTRODUCCIÓ

Definint una associació veïnal

ESBORRANY. PENDENT D'APROVACIÓ

És un grup de persones que, de manera voluntària i sense ànim de lucre, posen les seves energies i capacitats individuals, d'acord amb les seves possibilitats, al servei d'un projecte compartit que vol contribuir a millorar la qualitat de vida i facilitar la defensa dels drets dels veïns i veïnes d'un territori determinat.

Qui fa néixer l'associació i li dona vida són les persones que la conformen. Les associacions són conegudes pel que fan les persones membres, les quals, amb la seva manera d'actuar perfilen la seva imatge i creen el seu present i la seva història.

Per això, cal que aquestes persones orientin la seva activitat segons uns valors que exemplifiquin la seva manera de funcionar.

Què són els valors? Moral i ètica

"*Cuando nos enfrentamos a las cosas no sólo hacemos con respecto a ellas operaciones intelectuales, como comprenderlas, compararlas entre sí o clasificarlas, sino que también las estimamos o desestimamos, las preferimos o las relegamos: es decir, las valoramos*"[1] (Cortina, 1997: 221)

Un valor es la qualitat atractiva o apreciable que assignem a determinades situacions, accions o persones. O en sentit contrari, parlem d'un desvalor per referir-nos a una qualitat rebutjable o repulsiva que veiem en elles. És el sistema de valors de cada individu o de cada grup qui orienta les finalitats de la seva activitat i amb això, la direcció de la seva conducta. *Los valores no son construcciones individuales: son resultado de un diálogo colectivo en el seno de un grupo generacional, familiar, religioso, social, etc*[2]. (Vallès, 2003: 263-264)

En aquest sentit un valor és aquella qualitat que apreciem, que distingim en un objecte, en aquest cas un objecte moral. Una qualitat que distingim; però com? En un discurs? (entenent discurs com un conjunt de idees o pensaments). En un compendi de principis? On apreciem aquesta misteriosa qualitat?

Els valors, el valor, és una qualitat que es manifesta en estreta i directa relació amb la conducta humana que la fa visible i distingible aquesta qualitat. Aquesta relació directa entre conducta i discurs, conducta i principis, etc. no és fútil en els temps que ens ha tocat viure. La no acció és també, en si mateixa, una acció i, per tant, podríem assignar-hi en aquest sentit determinat valor. Per dir-ho d'una altra manera potser més contundent i apel·lant a Kant: l'ètica és acció, elecció lliure i voluntària, individual i/o col·lectiva, no només discurs. I, al mateix temps, és allò que ens defineix com a éssers humans.

Les entitats som responsables de les nostres accions i de forma especial ho som quan intervenim en espais tant importants como la comunitat. Un espai on conflueix allò privat, allò públic i allò comú. Necessitem dotar-nos, de forma conjunta i debatuda, d'un conjunt de valors que ens identifiquin i que fins i tot es pugui compartir amb altre tipus d'associacions.

[1] Cortina A. *Ciudadanos del mundo. Hacia una teoría de la ciudadanía.* Madrid. Alianza. 1997

[2] Vallès JM. *Ciencia política. Una introducción.* Barcelona. Ariel. 2003

BORRADOR PENDENT D'APROVACIÓ

Hi ha diferents maneres d'agrupar els valors. Una possibilitat és la que proposa Otfried Höffe qui considera tres grups:

*"El primero son los **valores instrumentales o funcionales,** que sólo son válidos si se conoce cuál es la intención que persiguen. Por ejemplo, el ahorro, la puntualidad, la obediencia, … No son buenos en sí mismos, "todo depende para qué se les emplee*".

*El segundo nivel, los **valores pragmáticos**, "al servicio del valor guía que consiste como mínimo en sobrevivir, aunque su ideal es la felicidad o el bienestar". Por ejemplo, la prudencia destinada al bien duradero de un individuo o la seguridad jurídica, al servicio de una comunidad.*

*Finalmente, y de características diferentes a los anteriores, se hallan en el tercer nivel los **valores morales**, los cuales, exigen actos que son buenos y correctos por sí mismos y por ninguna otra cosa y son el fundamento de todos los demás valores, por eso se les llama valores morales básicos[3] (Höffe, 2007: 151).*

El seu caràcter bàsic ens permet considerar-los universals, vàlids per a qualsevol tipus de persones.

Aquests valors, segons A. Cortina:

a*) Dependen de la libertad humana, está en nuestra mano realizarlos.*

b) Por eso no pueden atribuirse a objetos, animales o plantas (como la estética o la utilidad).

c) Una vida sin esos valores está falta de humanidad, por eso los "universalizaríamos", es decir, cualquier persona debería intentar realizarlos, si no quiere perder esa humanidad.

Toda sociedad se articula a partir de los valores morales de las personas que la forman. Las sociedades evolucionan técnicamente, pero también moralmente, de manera que volver a una etapa anterior significa retroceder (Cortina, 1997: 228).

Com passem dels valors morals a l'ètica? Quina diferencia i quina relació hi ha entre ètica i moral? Begoña Roman ens recorda una definició d'Aranguren: *La moral és viscuda, l'ètica és pensada*.

Els valors morals són els que adquirim (ens impregnem d'ells) en la societat i cultura en la que vivim i ens desenvolupem. Responen a la pregunta "què hem de fer?" i la resposta és una acció. Són un producte cultural en un context històric concret. Poden canviar segons com evoluciona la societat. Ara, per exemple, no es veu bé reprendre amb càstigs físics als nens o nenes a l'escola.

El marc moral de les nostres associacions també ha anat evolucionant. Les associacions del segle XXI no som exactament les mateixes que les del segle

[3] Höffe O. *Ciudadano económico, ciudadano del Estado, ciudadano del mundo. Ética política en la era de la globalización.* Buenos Aires. Katz Editores. 2007

ESBORRANY PENDENT D'APROVACIÓ

XX. Hem vist clar que hem de qüestionar actituds o comportaments que ens grinyolen si els relacionem amb uns valors de categoria més universal.

Aquests valors responen a uns principis d'una ètica cívica o ètica de mínims *que reposa sobre la idea d'una societat democràtica i diversa en la que s'estableixen unes condicions mínimes per a la convivència, el respecte i el benestar de tots. El seu marc de referència són els Drets Humans i vol establir els límits sobre el que és lícit i legítim per tal de garantir la convivència.* (Marcel François Cano Soler). Els podríem resumir en dignitat i justícia en el seu sentit més ampli.

La mirada crítica sobre aquests valors morals ens la facilita l'ètica que es pregunta "*perquè ho hem de fer*" i la resposta sempre ha de ser en forma d'arguments, explicacions que permeten el diàleg i la diversitat d'opinions. És una construcció racional, que no accepta cegament uns valors amb la justificació de "*sempre s'ha fet així*".

Per això, és important la reflexió crítica sobre els nostres valors i les pautes de conducta que hauríem de seguir per ser coherents amb ells. En paraules de Norbert Bilbeny hem de construir la nostra ètica com *una conducta raonada que, a través de l'argumentació i el diàleg, pretén anar més enllà de les normes morals acríticament rebudes i metabolitzades per l'individu*.

Aquesta és la intenció d'aquest Codi Ètic: recollir aquests valors, senyalar les pautes de conducta més coherents amb ells i suggerir un llistat de bones pràctiques o recomanacions.

ESBORRANY. PENDENT D'APROVACIÓ

LLIBRE PRIMER. ELS VALORS

Es tracta d'un primer esborrany dels valors recollits a les diferents sessions o suggerits pels redactors. Els hem agrupat, per ordre alfabètic, en blocs temàtics per sintetitzar el seu contingut. Possiblement, encara necessiten ser una mica més resumits. Caldria revisar-los i consensuar-los. En un document apart, hi ha el llistat de tots els valors que han inspirat el contingut d'aquests blocs.

Si desgranem la definició que hem fet d'associació, podem determinar els blocs en els que es poden encabir aquests valors:

I. De l'associació
II. De les persones que en formen part
III. De les relacions de l'associació amb altres
IV. De l'organització per aconseguir les finalitats

I. VALORS DE L'ASSOCIACIÓ

1. Comunitat

La comunitat és el conjunt de persones que comparteix alguna cosa, en aquest cas un projecte associatiu. D'aquí es deriva la importància de la convivència, la bona relació entre elles, el respecte a les diferències, el reconeixement de la dignitat que obliga a cercar els mitjans adients per facilitar la incorporació activa de qui necessiti suports específics per les seves característiques singulars.

També implica la centralitat de les persones, com eix motivador de l'activitat i el desenvolupament de les competències necessàries per assolir i transmetre els coneixements i aprenentatges. L'assertivitat esdevé un principi d'actuació que ha de permetre donar exemple, construir models d'exemplaritat cívica necessaris en una societat amb dificultats per reconèixer el valor de la ciutadania activa.

2. Democràcia

La democràcia en una associació és el sistema fonamentat en la sobirania del conjunt de persones membres. El projecte associatiu i les activitats organitzades per assolir les finalitats són fruit de la voluntat expressada per totes les persones associades, de manera lliure i voluntària. Això implica reconèixer la necessitat de la participació com forma d'implicació en el projecte i el disseny dels canals adients per facilitar-la. Suposa també reconèixer el pluralisme de les diferents opinions tot i que, el criteri de l'associació serà l'adoptat d'acord amb les seves normes de funcionament, recollint les majories necessàries.

El valor de la democràcia té una vessant externa quan l'associació pretén incidir en la política i les polítiques des d'una perspectiva pròpia, no partidista ni fent seguiment de cap partit polític. I implica funcionar d'acord amb les normes pròpies i les lleis. Respectar la legalitat no impedeix forçar la interpretació de les lleis i demanar el seu canvi quan es consideri necessari.

ESBORRANY PENDENT D'APROVACIÓ

3. Feminisme

Entès com una posició política i social que defensa *els drets i llibertats de les dones* fonamentada en el principi d'igualtat de drets entre ambdós.

Suposa la necessària mirada sobre el rol de les dones en les associacions i en la societat, assumint l'anàlisi de les nostres activitats amb una perspectiva de gènere per comprovar l'impacte que té sobre l'actual desigualtat dones-homes, si serveixen per eliminar-la o per augmentar-la.

4. Lideratge

En tot grup humà hi ha rols més actius que d'altres. El lideratge és la facultat d'encomanar, engrescar i activar les energies de les persones que formen el grup. El lideratge en una associació veïnal no és personalista sinó que pretén que la gent del barri identifiqui la seva associació com el grup que pot liderar la millora de les condicions de vida al barri.

Lideratge no és representar la gent per defensar els seus interessos mentre espera tranquil·lament a casa, lideratge és una eina de mobilització no només de transmissió dels problemes més o menys individuals, als òrgans polítics decisoris.

Lideratge compromès amb els drets humans i els valors que conformen l'associació.

5. Territorialitat

Les activitats principals de les associacions de veïns es concentren en el barri, territori on es fan les tasques més ordinàries de la vida quotidiana i on es concreten les conseqüències de les polítiques públiques i de la situació econòmica i social.

El valor del territori suposa el de la receptivitat, entesa com la capacitat de detectar necessitats i propostes del veïnat i ser referència en el barri per tal que la ciutadania reconegui les associacions veïnals com a organitzacions properes, compromeses i representatives.

La proximitat és el valor que es deriva de la importància del territori, i implica ser, alhora, reivindicatius i propositius, i reconèixer que les activitats pròpies i les actuacions públiques han de fer-se des d'una mirada transversal, integral, coordinada per adequar-se a les característiques del barri i la seva gent.

II. VALORS DE LES PERSONES MEMBRES

1. Altruisme

La motivació per formar part d'una associació i col·laborar en el seu projecte i activitats, és purament filantròpica, sense esperar obtenir cap benefici econòmic personal. Òbviament hi ha un benefici emocional perquè formar part d'un projecte

ESBORRANY PENDENT D'APROVACIÓ

compartit afegeix un benestar atesa la nostra naturalesa d'animals socials. Però no hi ha cap expectativa d'obtenir avantatges econòmics, el motor principal que anima a engrescar-se és la voluntat de formar-ne part.

Les persones que, a més de formar part de l'associació, donen algun servei professional, poden percebre diners, però per raó del seu servei, no per ser-ne sòcies.

2. Confiança

Les persones que formen part de l'associació estableixen les seves relacions a partir de la confiança mútua, mantenint la confidencialitat de les matèries que són exclusives i pròpies de l'entitat, actuant amb lleialtat, respecte i empatia, afavorint vincles d'amistat i fraternitat, i donant-se suport mutu, d'acord amb les circumstàncies personals de cadascuna. La distribució o delegació de tasques es fa en base a aquest principi de confiança i es procura l'empatia i la cura de la comunitat.

3. Democràcia

En aquest bloc, el valor de la democràcia consisteix en la importància de reforçar els mitjans de diàleg que respectin la igualtat i la diversitat d'opinions com a part de la dignitats de les persones, afavorint la seva inclusió en els processos de treball i adopció d'acords. L'assertivitat entesa com la capacitat de produir diàlegs fructífers i constructius, amb visió crítica sotmeses a debat i eventual acord del conjunt de membres de l'entitat.

4. Integritat

Les persones que formen part d'una associació reconeixen que cal ser exemple d'actitud cívica i de compromís amb la comunitat, donant el millor d'un mateix per assolir els objectius compartits. Això suposa mantenir una coherència entre el que es diu o es pensa i el que es fa, actuant de manera honesta, col·laborant amb il·lusió, responsabilitat i rigor, treballant en equip i reforçant la imatge i la reputació de l'associació.

ESBORRANY. PENDENT D'APROVACIÓ

III. VALORS DE LES RELACIONS DE L'ASSOCIACIÓ

Cal recordar que l'associació actua mitjançant els seus membres i que els valors de les relacions que s'indiquen es refereixen a l'actitud i actuació de les persones que en formen part.

Aquí distingirem tres apartats: la relació amb altres associacions, amb les administracions públiques i amb els mitjans de comunicació i les xarxes socials.

III.I Amb altres associacions

1. Confluència

Aquest valor suposa el reconeixement de compartir energies amb aquelles altres entitats amb les que hi ha objectius similars o comuns, des del compromís amb els objectius de cadascuna i amb els valors de la democràcia i els drets humans. Les relacions es fonamenten en l'assertivitat, la comunicació i el diàleg per afavorir la coordinació i cooperació sobre la base de la corresponsabilitat.

2. Lleialtat

Entesa des del punt de vista de l'actuació, sempre de bona fe, en base a la confiança, la sinceritat i l'honestedat, amb el compromís de preservar la imatge i reputació de cada entitat i amb la màxima transparència en les relacions.

3. Respecte i reconeixement mutu

La capacitat d'activar les sinèrgies de cada associació o entitat per aconseguir objectius comuns o compartits requereix del respecte i el reconeixement mutu de l'autonomia de cadascuna. Les característiques de cada associació i de les persones que en formen part no obstaculitzen la feina conjunta per assolir aquests objectius comuns quan hi ha coincidència en el respecte als valors indicats en aquest codi. No ha d'haver cap tipus de discriminació per raó de la composició de les entitats. Les bones relacions es fonamentes en un tracte amable i empàtic que afavoreixi la màxima igualtat tot i la diversitat

ESBORRANY. PENDENT D'APROVACIÓ

III.II Amb les administracions públiques

1. Acció col·lectiva

La representativitat de les associacions per interlocutar de manera fiable amb les administracions deriva de l'acció col·lectiva, raó per la qual, malgrat que les trobades i reunions es fan amb persones concretes, no es tracta d'actuacions individuals sinó del resultat del treball compartit.

2. Reivindicació

Cal entendre la reivindicació com l'actitud permanent de reclamar millores per a la ciutadania dels barris. Les relacions amb les administracions tenen com a finalitat assolir aquestes millores, des de l'autonomia de l'associació, amb veu pròpia, crítica constructiva i amb permanent actitud d'intransigència i disconformitat davant la vulneració de drets. El resultat d'aquestes relacions ha de suposar més empoderament de l'associació en particular i de les persones associades i la ciutadania en general.

3. Respecte. (Reconeixement mutu. Legitimitat)

Les Administracions públiques actuen amb potestats, recursos i capacitats importants, la destinació de les quals és satisfer les necessitats ciutadanes. La col·laboració, des de la interlocució i la reciprocitat, i sobre la base del reconeixent de la capacitat de les associacions per articular propostes i acceptant les protestes quan són necessàries són els valors que articulen aquesta relació que sempre ha d'estar presidida pel principi de transparència..

III.III. Amb mitjans de comunicació i xarxes socials

1. Acció col·lectiva

La protagonista de la notícia o de la informació és l'acció col·lectiva, l'associació com a figura reconeguda que parla per boca de les persones que la representen però que aquestes, no monopolitzen ni tenen aquesta relació de manera exclusiva.

2. Claredat dels missatges

El poder dels mitjans de comunicació és creixent a la nostra societat. Les associacions necessiten l'amplificador que suposa la difusió d'aquests mitjans que s'ha de fer amb llenguatge apropiat, no discriminatori, des de la proximitat, amb la realitat dels barris i amb i màxima fluïdesa que faciliti la visibilitat adequada del projecte associatiu i les activitats derivades d'ell.

3. Col·laboració

El valor de la col·laboració entre associacions i mitjans de comunicació i xarxes socials presideix aquesta relació, sobre la base de l'aprofitament positiu, la

ESBORRANY PENDENT D'APROVACIÓ

coincidència d'interessos i el respecte mutu quan hi ha afinitat amb les línies editorials dels mitjans, tot respectant l'autonomia de les entitats i dels mitjans.

4. Veracitat

L'extensió dels mitjans de comunicació i la utilització exponencial de les xarxes socials facilita la proliferació de notícies falses, per error o per voluntat maliciosa de construir imatges i estereotips. Les notícies promogudes i difoses per les associacions respecten el principi de veracitat, no tergiversant la realitat, evitant l'alarma social, actuant amb honestedat, facilitant arguments per construir opinions pròpies i amb la màxima objectivitat, seriositat i transparència, utilitzant un llenguatge inclusiu i no sexista i lluitant de manera ferma i activa contra les *fake news* .

ESBORRANY. PENDENT D'APROVACIÓ

IV. VALORS DE L'ORGANITZACIÓ I LA GOVERNANÇA

1. Absència d'ànim de lucre.

El funcionament de l'organització ha de ser coherent amb els seus principis i objectius, entre els quals destaca, com essencial de l'activitat associativa, l'absència total d'ànim de lucre. L'activitat dels òrgans de govern es fonamenta en l'altruisme i la voluntarietat. Cap de les seves persones membres pot percebre cap tipus de remuneració ni realitzar cap tipus de servei professional per a l'associació.

2. Comunitat

En tant que projecte compartit, el funcionament de l'Associació es fonamenta en el valor de la comunitat, amb un tracte igual per a totes les persones que en formen part, facilitant el seu empoderament i garantint la confidencialitat d'aquelles activitats exclusives i internes de l'entitat.

3. Democràcia

El valor de la democràcia en el funcionament de l'associació significa el reconeixement de que totes les persones que en formen part tenen capacitat per assumir tasques directives, la qual cosa significa l'actitud activa dels equips de govern per cercar relleus.

El funcionament democràtic es fonamenta en el diàleg, la participació, el respecte a la diversitat, la posada en marxa de mitjans que permetin la incorporació de les diversitats de les persones associades, d'acord amb les seves característiques personals.

Democràcia suposa, també el respecte a la llibertat d'expressió i la tolerància d'opinions diferents, el retiment de comptes i la transparència de les actuacions.

En el funcionament dels òrgans de direcció, igualtat suposa cercar l'equitat de gènere i facilitar la màxima diversitat de les persones que en composen els òrgans directius.

4. Feminisme

L'organització de l'associació ha de respectar els drets i la igualtat entre homes i dones i ha de preveure els canals adients per fer possible la presència equilibrada d'ambdós en els òrgans de direcció., tenint en compte la diversitat de les dones pel seu origen, la seva edat i la seva situació personal

5. Inclusivitat

La diversitat de persones que poden formar part de l'associació reclama posar en valor la seva inclusió, entesa com la posada en marxa de mitjans adequats a aquesta diversitat. La perspectiva de gènere, per veure l'impacte que tenen les activitats i el funcionament de l'entitat sobre les desiguals posicions de les dones en la societat en general i en les associacions en particular.

ESBORRANY PENDENT D'APROVACIÓ

S'ha de posar en valor i fer evident la presència de les dones, les persones joves i totes aquelles que formen part de col·lectius amb menys visibilització.

6. Lideratge compartit

La tasca associativa és una tasca col·lectiva, compartida, fonamentada en el convenciment que la suma de les energies individuals multiplica la capacitat de l'associació i dels seus projectes i activitats.

El treball en equip, la cerca de l'eficàcia l'eficiència, la funció mobilitzadora de la ciutadania, la tasca solidària amb les persones més desafavorides i l'exemplaritat cívica que expressa la imatge de modernitat i progrés són la base del compromís amb el territori i les persones. El lideratge del projecte tot i personificat en persones concretes és sempre un lideratge compartit, seriós i responsable.

LLIBRE SEGON

La fase següent consistirà en debatre pautes de conducta

LLIBRE TERCER

L'última fase consistirà en elaborar un catàleg de bones pràctiques

ESBORRANY. PENDENT D'APROVACIÓ